

ETİMESGUT İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

PSİKOSOSYAL KORUMA ÖNLEME VE KRİZE MÜDAHALE *El Kitabı*

2024

ETİMESGUT İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

AHMET GÜRSEL AVCI
İlçe Milli Eğitim Müdürü

BÜNYAMİN EROĞLU
Şube Müdürü

HAZIRLAYANLAR

ETİMESGUT İLÇE PSİKOSOSYAL KORUMA VE KRİZE MÜDAHALE EKİBİ

CEYHUN SARI	MEHTAP SELÇUK
HÜSEYİN SİNAN ULUSOY	BELKIS BARLAS
SEVGİ BAL	AYLİN ÜRÜN
AYLA KAYA	BİLGE ALTINTAŞ GAZİ
NİHAL AYGÖRDÜ	YASEMİN İLHAN
ZUHAL ÇİLEZ	ALİ AYDIN
TURGAY KÜRŞAT TURHAL	HÜSNÜYE SARAL
KEZBAN DEMİR	EBRU SIRIN
CİHAN BASTABAN	EBRU KAYA
AYÇA KARAKAŞ ATA	SAFFET VURDEM
MELİKE EKER	SEVGİ SİMDİ
ŞEVKET TANRISEVEN	ÖZGE BİNATLI
SEVDA AKTEPE	SEHER YILMAZ
PINAR ÖZPINAR ERDİL	SERAP ÜNCÜ

EDİTÖRLER

SEVGİ BAL	KEZBAN DEMİR
AYLA KAYA	CİHAN BASTABAN
NİHAL AYGÖRDÜ	AYÇA KARAKAŞ ATA
ZUHAL ÇİLEZ	MELİKE EKER
TURGAY KÜRŞAT TURHAL	ŞEVKET TANRISEVEN
EBRU KAYA	

KAPAK - GRAFİK - TABLO - TASARIM

CİHAN BASTABAN - AYÇA KARAKAŞ ATA

BASKI / TASARIM

MERKEZ RAPRO BASIM YAYIN LTD. ŞTİ.
İstanbul Cd. Devrez Sk. 1/B İskitler/Ankara
(0312) 384 78 98

Değerli Eğitimci

Travmatik yaşam olayları insan yaşamını bir çok açıdan tehdit eder ve aynı zamanda bireylerde korku çaresizlik ve yoğun kaygı yaratır.

Travmatik olaylar sonrası yaşanan kriz durumları ise başa çıkma becerilerini etkisiz hale getirerek katlanılması zor yaşanan veya algılanan durumlara ortam hazırlar. Yakın zamanda Dünyanın her yerinde ülkemizde de olduğu gibi salgın hastalık, terör, doğal afetler, göç, intihar, ölüm-yas gibi yaşanan travmatik olaylar bize hazırlıklı olmamız gerektiğini tekrar hatırlattı. Yaşanan Kriz durumlarının sonucunda doğan karmaşa ve belirsizlik atmosferinden uzaklaşabilmek, okullarda çalışan tüm paydaşlarla (Öğrenci-veli-Öğretmen-personel) ortak bir yol alınması gerekliliği ve eğitim ortamlarında Psikososyal Koruma Önleme Ve Krize Müdahale ekiplerinin yetkin hale getirilmesi zorunluluk halini almıştır. Bu amaçla hazırlanan el kitabında başta Etimesgut Rehberlik Ve Araştırma Merkezi Rehberlik Bölümü Psikolojik Danışman/Rehber öğretmenlerine, İlçe Psikososyal Koruma Önleme Ve Krize Müdahale Ekibine ve emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunarım.

AHMET GÜRSEL AVCI
ETİMESGUT İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRÜ

Değerli Meslektaşlarım

Eğitim kurumları, akademik bilgi sağlama işlevlerinin yanı sıra çocukların zamanlarının önemli bir bölümünü geçirdikleri sosyal etkileşimde bulundukları ve birbirlerini etkiledikleri ortamlardır.

Dünyada ve ülkemizde farklı kriz türleri ile karşılaşmaktadır. Okulların krizden ilk etkilenen ortamlar olması nedeni ile Psikososyal Koruma Önleme ve Krize Müdahaleye de anında başvurulabilmesi ,daha sistematik çalışmaların yapılabilmesi, krizin olası etkilerinin en aza indirilebilmesi ve sürecin en iyi şekilde yönetilmesi amacıyla bu el kitabının hazırlanması zorunluluk halini almıştır. El kitabında farklı kriz durumlarına ilişkin (Doğal Afet, İntihar, Terör Şiddet, Göç ve İhmal -İstismar) kriz öncesi kriz anı ve kriz sonrasında okul yönetimi, Psikososyal Koruma Önleme ve Krize Müdahale ekibinin ve öğretmenlerin yapacağı çalışmalar yer alırken, kriz sonrası güçlendirici (Okul öncesi-ilkokul-ortaokul ve lise) etkinliklere de yer verilerek, bu konu ile ilgili farkındalık yaratılması amaçlanmıştır. Travmaya duyarlı okullarda olduğu gibi etkili bir kriz yönetimi ile birey ve kurumların yeniden yapılanması sağlanarak, toparlanma süreci hızlanacak ve ihtiyaç duyulan işlevsel kapasiteye en kısa sürede ulaşabileceklerdir.

El kitabının hazırlanmasında emeği geçen İlçe Psikososyal Koruma Önleme ve Krize Müdahale Ekibine, Etimesgut Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümüne ve katkılarından dolayı Etimesgut İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmalarınızda kolaylıklar diliyorum.

CEYHUN SARI
ETİMESGUT REHBERLİK VE ARAŞTIRMA
MERKEZ MÜDÜRÜ

ÖNSÖZ

PSİKOSOSYAL KORUMA, ÖNLEME VE KRİZE MÜDAHALE *El Kitabı*

Okullarda yaşanabilecek kriz durumlarında, olay öncesi, anı ve sonrasında okul yönetimi, kriz ekibi ve öğretmenlerin yapacaklarıyla ilgili anında başvurabileceği bir el kitabı oluşturmak amaçlanmıştır. Kitapçığın amacı kriz olmadan önce yapılacak çalışmalarla okul yönetimi ve öğretmenleri bilgilendirmek aynı zamanda bu konuda farkındalık yaratmaktır. Olay anında, değişik kriz durumlarında kriz ekiplerinin yapacakları ile ilgili bilgilendirme yaparak çalışmaları kolaylaştırmak ve olay sonrası yapılan çalışmalarla normalleşmeyi sağlamaktır.

Bireyin ve kurumların takip edeceği krize müdahale yöntemlerine bağlı olarak krizin sonuçlarının ne yönde olacağı şekillenir. Etkin bir krize müdahale ile birey ve kurum, öncekinden daha yüksek bir işlevsellik düzeyine bile kavuşabilir; kriz durumundan yeniden yapılarak, güçlenerek ve olgunlaşarak çıkılabilir. Bu kitapçık kurumların olası kriz durumu öncesi, kriz anı ve sonrasında kolaylaştırıcı bir yol haritası sunmak amacıyla hazırlanmıştır.

I. BÖLÜM 11

1. Kriz ve Temel Kavramlar	11
1.1. Kriz Nedir?	11
1.2. Krize Etkin Müdahalenin Temel Unsurları.....	12
1.3. Psikososyal Koruma Önleme Ve Krize Müdahale Ekibi Görev ve Sorumlulukları.....	13
1.3.1. İlçe Psikososyal Koruma Önleme ve Krize Müdahale Ekibinin Görevleri	13
1.3.2. Okul Psikososyal Koruma Önleme ve Krize Müdahale Ekibinin Görevleri	14
1.3.2.1. Okul Müdürünün Görev Yetki ve Sorumlulukları	15
1.3.2.2. Okul Rehberlik Servisinin Görev Yetki ve Sorumlulukları	16
1.3.2.3. Öğretmenlerin Görev Yetki ve Sorumlulukları	16

II. BÖLÜM 19

2. Kriz Öncesi Çalışmalar.....	19
2.1. Krize Müdahale Planlama Süreci.....	19
2.2. Kriz Öncesi Önleyici Çalışmalar	21
2.3. Okul Psikososyal Koruma Önleme Ve Krize Müdahale Örnek Planı	23

III. BÖLÜM 25

3. Okul Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibince Kriz Anında Yapılacak Çalışmalar	25
3.1. Kriz Türlerine Göre Kriz Anında İzlenecek Yollar	25
3.2. İhmal Ve İstismar Durumunda Yapılacaklar	27
3.3. İntihar Durumunda Yapılacaklar	28
3.4. Doğal Afet / Kaza Durumunda Yapılacaklar	28
3.5. Terör Durumunda Yapılacaklar	29
3.6. Şiddet Durumunda Yapılacaklar	29

IV. BÖLÜM 31

4. İlçe / Okul Psikososyal, Koruma, Önleme Ve Müdahale Ekibince Kriz Sonrası Yapılacak Çalışmalar	31
4.1. Kriz Türlerine Göre Kriz Sonrasında İzlenecek Yollar	31
4.2. Doğal Afet / Kaza Durumunda Yapılacaklar	33
4.3. İstismar Durumunda Yapılacaklar	33
4.4. Terör Durumunda Yapılacaklar	33
4.5. Göç Durumunda Yapılacaklar	34
4.6. İntihar Girişimine/Girişim Düşüncesine Müdahale Sürecinde Yapılacaklar	34
4.7. İntihar Olayı Sonrası Yapılacaklar	35
4.8. Ölüm/Yas Durumunda Yapılacaklar	35
4.8.1. Çocuk ve Ergenlerde Kayıp ve Yas Durumunda Yapılabilecek Çalışmalar	36
4.8.2. Öğretmenler Yas sürecindeki Öğrencilere Nasıl Destek Olabilir?	37
4.8.3. Yas Sürecindeki öğrenciye Ne Söylenmemeli	39
4.8.4. Uygun Olmayan İfadeler	40

V. BÖLÜM 43

5. Kriz Sonrası Güçlendirici (Okul Öncesi-İlkokul-Ortaokul –Lise) Etkinlikler	43
---	----

Kaynakça 61

Ekler 62

BÖLÜM

1. KRİZ VE TEMEL KAVRAMLAR

1.1. Kriz Nedir?

Kriz; günlük yaşam deneyimlerimizin ve kontrolümüzün dışında gelişen, çoğu zaman ani gelen ve şiddetli bir etkiye sahip olan, baş etme kapasitemizi aşan ve belirli bir gerilim,

zorlanma, kaygı ya da çatışma yaratan olay ve durumlar “kriz” olarak tanımlanır. (Kaplan ve Sadock, 2016)

Kanel'e (2019) göre, krizi tetikleyen bir durum vardır, bireyde stres tepkisi ortaya çıkar, var olan baş etme yöntemleri çözümde yetersiz kalır, bireyde duygusal, fiziksel, davranışsal sorunlar yaşanmaya başlar.

Krize neden olan olaylar çeşitlidir. Krizler, doğal veya insan kaynaklı afetlerden, uluslararası çatışmalardan, ekonomik belirsizliklerden, hızlı çevresel değişimlerden meydana gelebilir. Bu kitapta ele alacağımız krizler genelde okulda karşılaşabileceğimiz durumsal krizler olacaktır. Bu krizler ani, beklenmedik genelde çevresel kaynaklı krizlerdir. Bu nedenle kontrol edilmesi de zordur. Örneğin; trafik kazaları, doğal afetler, hastalıklar, saldırıya maruz kalma, taciz ve tecavüz olayları. Bu tür krizlerle birlikte travmalar ortaya çıkabilir.

Travma; kriz yaratan olaylar sonrasında hayatın normal akışını ve işlevini engelleyen yoğun korku, dehşet, çaresizlik duygularına yol açan sarsıcı yaşantılardır. Zorlu, örseleyici ve/veya tehdit olarak algılanan durum ya da olaya bağlı olarak bireyin baş etme becerilerinin yetersiz kaldığı, kişisel iyilik hâlinin ve/veya psikolojik sağlığının bozulduğu, genellikle yoğun belirsizliklerin yaşandığı karmaşık süreçte denir. (DSM-V)

Travma sonrası yürütülen krize müdahale çalışmaları, bir tedavi veya psikolojik danışma süreci değildir. Psikolojik olarak travmaya maruz kalan kişilere ve kurumlara ilk müdahalede Psikolojik İlk Yardım (PiY) da bulunarak böylece acının azaltılması daha sonra ortaya çıkabilecek olumsuz etkilerin önlenmesi sağlanır.

PİY; doğal afetler, şiddet, kaza, terör saldırısı gibi bireysel ya da toplumsal düzeyde olumsuz etkilere neden olan bir kriz esnasında ya da hemen sonrasında sunulan ilk psikososyal müdahaledir (WHO, 2011). Bu destek kişinin iyileşme kaynaklarını harekete geçirir ve iyileşme sürecini başlatır. Krize müdahale çalışmaları bu ekseninde algılanmalı ve yürütülmelidir. Etkili bir kriz yönetimi olası travmatik etkileri azaltabilir.

Psikolojik İlk Yardım (PİY) Nedir	Psikolojik İlk Yardım (PİY) Ne Değildir?
➤ Müdahaleci olmayan, pratik bakım ve destektir. ➤ Bireylerin kriz ya da travmatik bir olay sonrası ihtiyaçlarını ve endişelerini değerlendirir. ➤ İnsanların temel ihtiyaçlarının (yiyecek, su) giderilmesine yardımcı olur. ➤ Bireyleri dinlemek, ancak onları konuşmaya asla zorlamamaktır. ➤ İnsanları rahatlatmak ve onların kendilerini sakin hissetmelerine yardımcı olmaktır. ➤ İnsanların bilgi, hizmet ve sosyal destek sistemlerine ulaşmalarına yardımcı olmaktır. ➤ İnsanları kriz ve travma sonrasında daha fazla zarar görmekten korumaktır.	➤ Sadece profesyonellerin yapabileceği bir eylem değildir. ➤ Profesyonel psikolojik danışma uygulaması değildir. ➤ PİY strese neden olan olayın detaylı bir şekilde tartışılmasını içermez. ➤ Psikolojik anlamlandırma değildir. ➤ Psikolojik bilgilendirme değildir. ➤ Kişilere başlarına ne geldiklerini analiz etmelerini ya da zaman ve olayları sıralamalarını istemek değildir. ➤ PİY, insanların hikâyelerini dinlemek için hazır bulunmayı içermesine rağmen onlara olaydaki duygu ve tepkilerini anlatmaları için baskı yapmak değildir.

(Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2023, s.7)

1.2. Krize Etkin Müdahalenin Temel Unsurları

Krize müdahale iki ana yönde faaliyet gösterir; biri koruma ve önleme, diğeri ise destek ve iyileştirme. Amaçları; kişinin günlük hayatına ve işlevselliğine geri dönebilmesini sağlamak, baş etme ve problem çözme becerilerini geliştirerek kaygıyı ve paniği hafifletmek, semptomları azaltmak ve kriz deneyiminden öğrenerek, gelişerek ve güçlenerek çıkabilmelerine destek olabilmektir.

Bunu yaparken, en önemli noktalardan biri krize maruz kalan kişiyi, grubu ya da toplumu öncelikle doğru bilgilendirmek ve belirsizlikleri en aza indirmek yoluyla kaygıyı ve güvensizliği azaltmaktır. Baş etme ve problem çözme becerilerini geliştirme, yaratıcılık ve esneklik kazandırma, destek sistemlerini harekete geçirme ve koordine etme, hayatı ve yaşanan krizi yeniden anlamlandırma ve yapılandırma krize müdahalenin temel işlevleri arasındadır.

Koruyucu ve önleyici nitelikte çalışmalar, yatırımlar, gerekli teknik, sosyal ve psikolojik eğitimler ile yaşanacak olası krizlere hazırlıklı olmak ve gerek bireysel gerekse toplumsal boyutta kriz ve afet bilincine sahip olmak hayati derecede önemlidir.

1.3. Psikososyal Koruma Önleme ve Krize Müdahale Ekipleri Görev ve Sorumlulukları

1.3.1. İlçe Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibi

MADDE 12 – (1) İlçe millî eğitim müdürlüklerinde, şube müdürü başkanlığında varsa rehberlik ve araştırma merkezi müdürü ve bölüm başkanı ile her eğitim kademesinden en az birer rehberlik öğretmeninden oluşur.

(2) Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerinde ilçe ekibinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

- a) İlçe ekibi eğitim öğretim yılı başladıktan sonra bir ay içinde belirlenir; birinci dönemin başı, ikinci dönemin başı ve ikinci dönemin sonu olmak üzere yılda üç kez ve ihtiyaç duyulan hâllerde toplanır.
- b) İlçedeki psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerine yönelik ihtiyaç belirleme çalışmalarını yaparak ihtiyaçlar doğrultusunda çalışma planı hazırlar.
- c) İlçe genelinde etkileri olan veya okul ekibinin personel kapasitesinin yetersiz kaldığı travma/kriz durumlarında psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerini koordine eder ve/veya bu olaylara yönelik psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerini gerçekleştirir.
- ç) İlçe genelinde etkileri olan travma/kriz durumunun hemen ardından ilçe ekibinden en az iki kişi bilgi toplamak amacıyla okula/bölgeye giderek **“Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Hizmetleri Gözlem Formu”nu (EK-1)** doldurur.
- d) Travma/kriz durumunda personel kapasitesi yetersiz kaldığında ve destek ihtiyacı ortaya çıktığında **“Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Hizmetleri Destek Talep Formu”nu (EK-2)** doldurarak il ekibinden destek talep eder. Gerekli durumlarda il ekibi ile iş birliği yapar. e) Travma/kriz durumlarına yönelik gerçekleştirdiği çalışmalara ilişkin **“Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Hizmetleri Çalışma Raporu”nu (EK-3)** doldurarak ilçe millî eğitim müdürlüğü aracılığıyla il millî eğitim müdürlüğüne gönderir.
- f) Travma/kriz durumlarına yönelik gerçekleştirdiği çalışmalar sonunda gerekli izleme ve değerlendirmeyi yapar, **“Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Hizmetleri İzleme Formu”nu (EK-4)** doldurarak ilçe millî eğitim müdürlüğü aracılığıyla il millî eğitim müdürlüğüne gönderir.
- g) Travma/kriz durumlarından etkilenen bireylere ilişkin kayıtları başta gizlilik ilkesi olmak üzere etik kurallara uygun bir şekilde tutar ve muhafaza eder.
- ğ) Gerek görülmesi hâlinde travma/kriz durumlarından etkilenen bireylerin öğretmenleri, ailesi, arkadaşları gibi yakın çevresinin de krize müdahale sürecine katılımını sağlar.
- h) Travma/kriz durumlarından etkilenen bireyleri gerektiğinde ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirir, yönlendirilebilecek kurum ve kuruluşların iletişim bilgilerini güncel olarak tutar.
- ı) İlçede yapılacak çalışmalarda okul ekipleri arasında eşgüdümü sağlar.
- i) Talep edilmesi hâlinde okul ekibine destek verir.
- j) Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetleri kapsamında gerektiğinde ilçe millî eğitim müdürlüğüne süpervizyon talebini bildirir.
- k) Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerine yönelik eğitim çalışmalarını planlar

1.3.2. Okul Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibi

MADDE 13 – (1) Okul müdürü veya okul müdürü tarafından görevlendirilmiş bir müdür yardımcısı başkanlığında, varsa rehberlik öğretmenleri ile rehberlik hizmetleri yürütme komisyonu üyesi her sınıf düzeyinden en az bir sınıf rehber öğretmeninden oluşur.

(2) Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerinde okul ekibinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

- a)** Okul ekibi birinci dönemin başı, ikinci dönemin başı ve ikinci dönemin sonu olmak üzere yılda üç kez ve ihtiyaç duyulan hâllerde toplanır.
- b)** Okul genelinde travma/ kriz durumlarında psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerini planlar ve gerçekleştirir.
- c)** Okul ekibi travma/ kriz durumunun hemen ardından ayrıntılı bilgi edinmek amacıyla **“Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Hizmetleri Gözlem Formu” nu (EK-1)** doldurur.
- ç)** Travma/kriz durumunda personel kapasitesi yetersiz kaldığında ve destek ihtiyacı ortaya çıktığında **“Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Hizmetleri Destek Talep Formu” nu (EK-2)** doldurarak il/ilçe ekibinden destek talep eder. Gerekli durumlarda il/ilçe ekibi ile işbirliği yapar.
- d)** Okulda yaşanan travma/ kriz durumlarına yönelik gerçekleştirilen krize müdahale çalışmalarını **“Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Hizmetleri Çalışma Raporu” nu (EK-3)** doldurarak okul müdürlüğü aracılığıyla il/ilçe millî eğitim müdürlüğüne gönderir.
- e)** Travma/kriz durumlarına yönelik gerçekleştirdiği çalışmalar sonunda gerekli izleme ve değerlendirmeyi yapar, **“Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Hizmetleri İzleme Formu” nu (EK-4)** doldurarak okul müdürlüğü aracılığıyla il/ilçe millî eğitim müdürlüğüne gönderir.
- f)** Travma/kriz durumlarından etkilenen bireylere ilişkin kayıtları başta gizlilik ilkesi olmak üzere etik kurallara uygun bir şekilde tutar ve muhafaza eder.
- g)** Gerek görülmesi hâlinde travma/ kriz durumlarından etkilenen bireylerin öğretmenleri, ailesi, arkadaşları gibi yakın çevresinin de krize müdahale sürecine katılımını sağlar.
- ğ)** Okulda risk grubunda bulunan ve travma/ kriz durumlarından etkilenen bireyleri gerektiğinde ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirir.

1.3.2.1. Okul Müdürlüklerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

MADDE 8 – (1) Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerinde okul müdürlüklerinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

- a)** Öncelikle konuyla ilgili hizmet içi eğitim almış personelden olmak üzere okul ekibinin kurulmasını sağlar. Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale Ekibi;
- b)** Başta okul ekibi olmak üzere, okul bünyesindeki tüm öğretmen ve personelin konuyla ilgili eğitim almasını sağlar.
- c)** Okul rehberlik hizmetleri programına dâhil edilen psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerinin yürütülmesini sağlar.
- ç)** Oluşturulan okul risk haritasına göre travma/kriz durumlarına yönelik koruyucu, önleyici ve güçlendirici çalışmaların yürütülmesini sağlar.
- d)** Okuldaki psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerine yönelik çalışmalarda kolaylaştırıcı önlemler alır ve yerel imkânlardan faydalanır.
- e)** Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerinin yürütülmesi için ekiplere gerektiğinde çalışma odası tahsis eder.
- f)** Travma/kriz durumlarında okul ekibinin il/ilçe ekipleri ile eşgüdüm içerisinde hareket etmesini sağlar.
- g)** Travma/kriz durumlarından sonra öğrenci, veli, öğretmen ve okul yardımcı personeline yapılacak bilgilendirme konusunda okul ekibi ile birlikte planlama yapar.
- ğ)** Travma/kriz durumlarından etkilenen bireylere ilişkin kayıtların başta gizlilik ilkesi olmak üzere etik kurallara uygun bir şekilde tutulmasını ve muhafaza edilmesini sağlar.
- h)** Travma/kriz durumları sonucunda hazırlanan raporlar doğrultusunda gerekli önlemleri alarak, oluşturulan raporları il/ilçe millî eğitim müdürlüğüne gönderir.
- ı)** Travma/kriz durumlarında ihtiyaç halinde okulda bulunan tüm öğretmenlere görev verir.

(Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Hizmetleri Yönergesi, Nisan 2019)

1.3.2.2. Rehberlik Servislerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

MADDE9 – (1) Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerinde rehberlik servislerinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

- a)** Psikososyal, koruma, önleme ve krize müdahale konularında sunulacak hizmetleri okul rehberlik hizmetleri programına dâhil eder.
- b)** Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetleri kapsamında okul risk haritasını oluşturur ve gerekli durumlarda travma/ krizden etkilenen bireyleri ilgili kurumlara yönlendirir ve izler.
- c)** Okul yönetimine, öğretmenlere, öğrencilere ve ailelere psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerine yönelik çalışmalar düzenler.
- ç)** Okulda olası travma/ kriz durumlarına karşı okul genelinde yapılması gereken psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale çalışmalarına ilişkin okul yönetimi ve rehberlik ve araştırma merkezi ile işbirliği yapar.
- d)** Travma/kriz durumlarından etkilenen bireylere ilişkin kayıtları başta gizlilik ilkesi olmak üzere etik kurallara uygun bir şekilde tutar ve muhafaza eder (Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Hizmetleri Yönergesi, Nisan 2019).

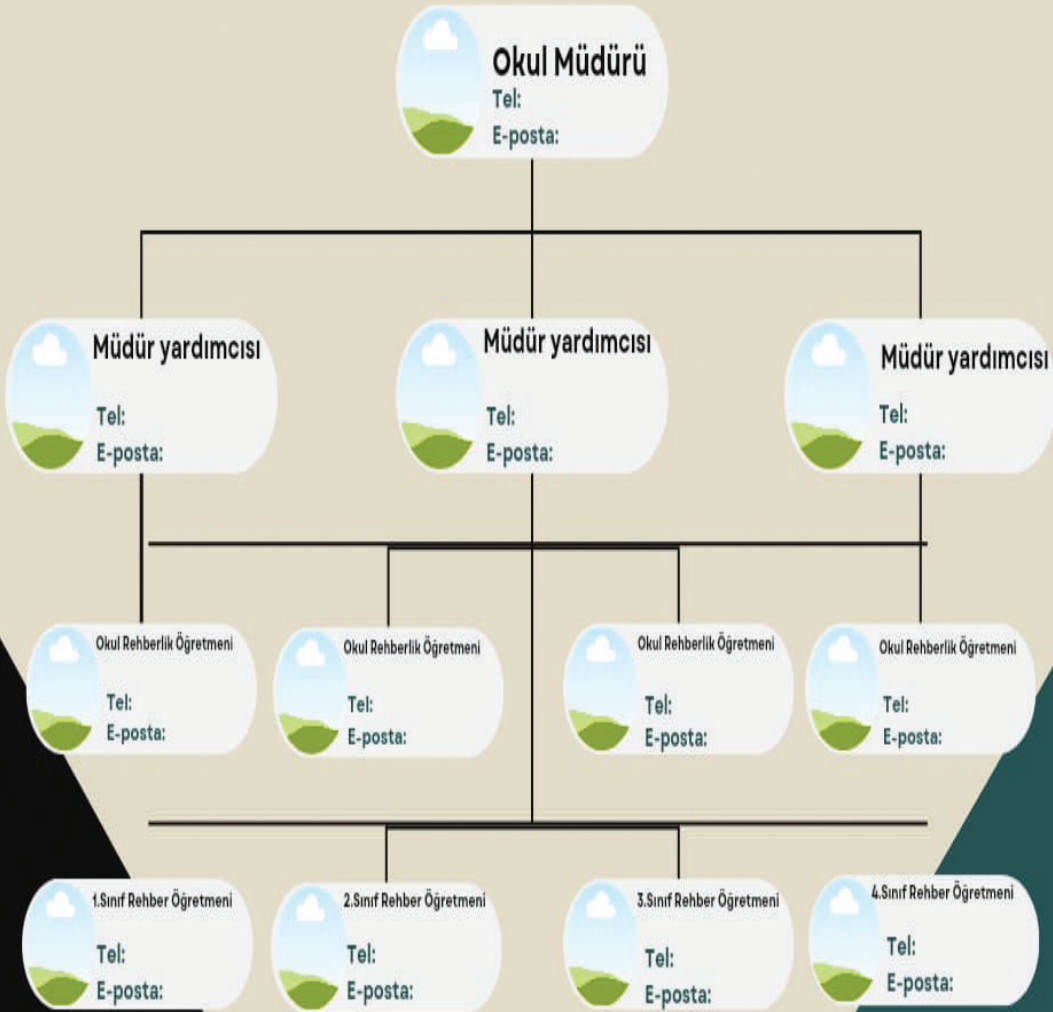
1.3.2.3. Öğretmenlerin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Her sınıf düzeyinden bir sınıf rehber öğretmeni,

MADDE 10 – (1) Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetlerinde öğretmenlerin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

- a)** Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale konularında sunulacak hizmetleri sınıf rehberlik hizmetleri programına dâhil eder.
- b)** Sınıf/şube rehber öğretmeni olduğu sınıfın risk haritasını oluşturur.
- c)** Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetleri çalışmalarına ihtiyaç hâlinde destek verir.
- ç)** Travma/kriz durumlarından etkilenen ya da risk grubunda olan öğrencilerle karşılaştığında gizlilik ilkesi ve etik kurallara uygun bir şekilde okul rehberlik servisine bilgi vererek işbirliği içinde çalışır.
- d)** Psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale hizmetleri eğitimlerine katılır.

OKUL KRİZE MÜDAHALE EKİP ŞEMASI

● BÖLÜM

2. KRİZ ÖNCESİ ÇALIŞMALAR

2.1. Krize Müdahale Planlama Süreci

Krize uygun müdahale için öncelikle her tür ve kademede kriz öncesinde yapılması gereken hazırlık çalışmaları vardır. Kriz anında okuldan beklenen tepkiler vardır ve buna önceden hazırlıklı olunması gerekir. Travmaya duyarlı okullardan beklenildiği gibi, okul bünyesinde bulunan her öğrenci ve çalışanın en kısa sürede normal akışa geçmesi ve krizin olası sonuçlarından en az düzeyde etkilenecek baş etme becerilerini kazanmalarını sağlamaktır. Bu sebeple okul psikososyal koruma önleme ve krize müdahale ekibinin kurulması ve planlamanın yapılması gerekir. Bu planlama yapıldıktan sonra krizin türüne göre psikososyal ekibin görevlerine uygun olarak harekete geçmesi beklenir.

KRİZE MÜDAHALE PLANLAMA SÜRECİ

KRİZ/TRAVMATİK OLAY

1.AŞAMA

- ☐ OKUL PSİKOSOSYAL KORUMA, ÖNLEME, MÜDAHALE EKİBİNİN OLAY HAKKINDA BİLGİ EDİNMESİ
- ☐ İLÇE/İL PSİKOSOSYAL KORUMA, ÖNLEME, MÜDAHALE EKİBİNE OLAY HAKKINDA BİLGİ VERİLMESİ

2.AŞAMA

- ☐ KURUM YÖNETİMİ İLE GÖRÜŞME
- ☐ REHBERLİK SERVİSİ İLE GÖRÜŞME ÖĞRETMENLER
- ☐ OKUL/İLÇE/İL EKİPLERİNİN KOORDİNASYON KURMASI (GEREKLİ HALLERDE)

3.AŞAMA

- ☐ OKUL/İLÇE/İL PSİKOSOSYAL KORUMA, ÖNLEME, MÜDAHALE EKİBİNİN EDİNDİĞİ BİLGİLER DOĞRULTUSUNDA OLAYA YÖNELİK ÇALIŞMALARI PLANLAMASI

4.AŞAMA

KURUM YÖNETİMİ

- ☐ Çalışmaların planlanması
- ☐ Resmi işlemler, Açıklamalar,
- ☐ Raporlar

ÖĞRETMENLER

- ☐ Ön Bilgilendirme
- ☐ Psikoeğitim

ÖĞRENCİLER

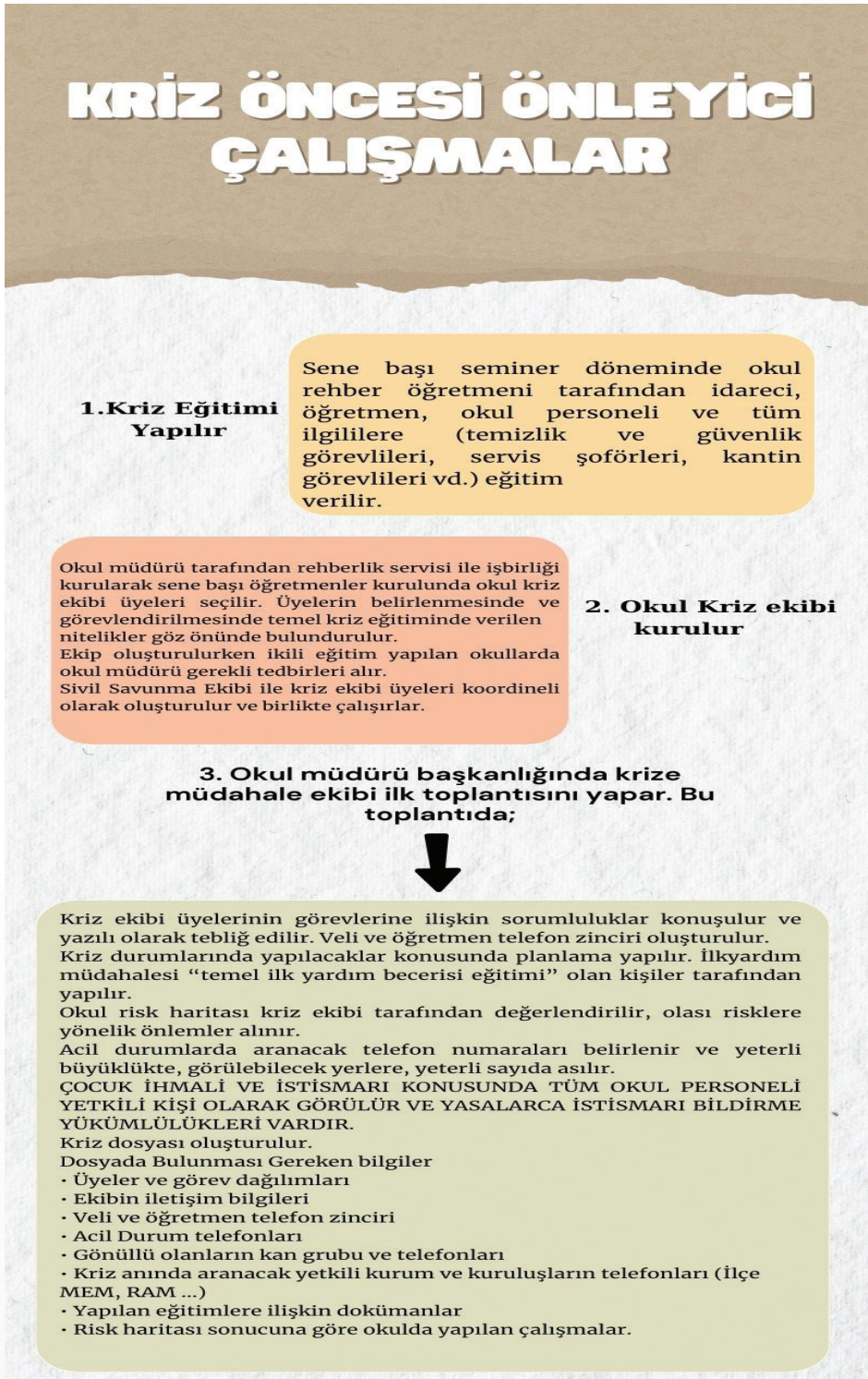
- ☐ Ön Bilgilendirme
- ☐ Psikoeğitim
- ☐ Psikolojik bilgilendirme ve anlamlandırma
- ☐ Sınıf temelli müdahale
- ☐ Grupla danışma
- ☐ Bireysel görüşme
- ☐ Çeşitli etkinlikler

VELİLER

- ☐ Ön Bilgilendirme
- ☐ Bireysel görüşme
- ☐ Aile ziyareti

2.2. Kriz Öncesi Önleyici Çalışmalar

Krize müdahalenin en önemli aşaması önleyici çalışmalardır. Bu önleyici çalışmaların aşamaları aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

***** Etimesgut ilçesinde acil durumlarda aranacak telefon numaraları**

* 112	Acil
* 183	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
* 0312 244 10 57	Etimesgut Kaymakamlığı
* 0312 245 16 02	Etimesgut İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
* 0312 244 71 83	Etimesgut Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube
* 0312 244 00 11	Etimesgut Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü

*****Çocuğa karşı cinsel istismar suçunun bildirim yükümlülüğü**

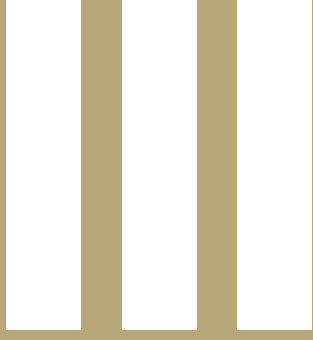
- * Bir vatandaş haberi olduğı halde 15 yaşını bitirmemiş bir çocuğa karşı işlenen cinsel istismar suçunu ihbar etmez ise 1,5 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (TCK. Madde 278-3)
- * Kamu görevlisi haberi olduğı halde cinsel istismar suçunu ihbar etmez ise 6 aydan 2 yıla kadar cezalandırılır. Kamu görevlisi olan kişi kolluk kuvvetleri personeli ise yukarıdaki ceza yarı oranında arttırılır. (TCK Madde 279-1 ve 2)
- * Sağlık mesleğı mensupları haberi olduğı halde cinsel istismar suçunu ihbar etmezse 1 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (TCK Madde 280-1)
- * 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu.

2.3. Okul Psikososyal Koruma, Önleme ve Müdahale Ekibinin Örnek Planı

Okullar eylül ayının en geç son haftasına kadar psikososyal koruma önleme ve müdahale hizmetleri eylem planını oluşturmakla yükümlüdür. Eklerde örnek plan sunulmuştur. Bu plan her okulun kendi ihtiyaç ve risklerine göre düzenlenmelidir. (Ek- 9)

● BÖLÜM

3. OKUL PSİKOSOSYAL, KORUMA, ÖNLEME VE MÜDAHALE EKİBİNCE KRİZ ANINDA YAPILACAK ÇALIŞMALAR

3.1. Kriz Türlerine Göre Kriz Anında İzlenecek Yollar

Krize uygun müdahale için öncelikle her tür ve kademede kriz öncesinde yapılması gereken hazırlık çalışmaları vardır. Kriz anında okuldan beklenen tepkiler vardır ve buna önceden hazırlıklı olunması gerekir. Travmaya duyarlı okullardan beklenildiği gibi, okul bünyesinde bulunan her öğrenci ve çalışanın en kısa sürede normal akışa geçmesi ve krizin olası sonuçlarından en az düzeyde etkilenecek baş etme becerilerini kazanmalarını sağlamaktır. Bu sebeple okul psikososyal koruma önleme ve krize müdahale ekibinin kurulması ve planlamanın yapılması gerekir. Bu planlama yapıldıktan sonra krizin türüne göre psikososyal ekibin görevlerine uygun olarak harekete geçmesi beklenir.

1. KRİZE MÜDAHALE EKİBİ ACİL TOPLANIR

Alınacak önlemler ve kimlerin hangi görevleri yapacağı olayın niteliğine göre kararlaştırılır.

OLAY ANI**6. OKUL MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE HABER VERİLİR**

Okul krize müdahale ekibi tarafından müdahale sürecinde uygulanan programa ilişkin "Değerlendirme Formu-1" Okul Müdürü tarafından doldurulur. İlçe Millî Eğitim Müdürlüğüne gönderilir. Okul krize müdahale ekibi yaşanan olaydan doğrudan etkilenmiş ise ilçe krize müdahale ekibinden destek ister.

2. İLGİLİ KURUMLARA (SAĞLIK, İTFAİYE, EMNİYET BİRİMLERİ) HABER VERİLİR

İhtiyaç halinde önceden belirlenmiş olan, emniyet, itfaiye ve sağlık personeli ile irtibata geçilerek, gereken destek alınır.

4. GEREKLİ DURUMLARDA İLK YARDIM ÇALIŞMALARI YAPILIR

İhtiyaç halinde ilkyardım müdahalesi "temel ilkyardım becerisi eğitimi" olan kriz ekibi üyeleri tarafından yapılır.

7. YAPILAN ÇALIŞMALAR DEĞERLENDİRİLİR. GEREKLİ DURUMLARDA YENİDEN PLANLAMA YAPILIR.

Çalışma yapılan her günün sonunda Okul Krize Müdahale Ekibi (sürece dâhil olmuşa ilçe krize müdahale ekibi ile birlikte) toplanır. Güncel bilgiler doğrultusunda yapılan çalışmalar değerlendirilerek tutanak altına alınır. Olay anı müdahale kontrol listesi gözden geçirilir. Bir sonraki gün olayın niteliği doğrultusunda yapılacak çalışmaların görüşülerek genel çerçevenin çizilmesi Yapılan değerlendirmeler sonucunda ilçe krize müdahale ekibinden ihtiyaç varsa destek alınır. İhtiyaç yoksa bilgi verilir.

3. FİZİKSEL ÖNLEMLER ALINIR.

Tahliye gereken durumlarda okulun boşaltılması, karmaşa olmaması için okula giriş-çıkışların kontrol altına alınması sağlanır. İhtiyaç halinde öğrenciler sınıflarda ya da güvenli ortamlarda kontrol altına alınır.

5. KRİZ DURUMU İLE İLGİLİ BİLGİ NOTU HAZIRLANIR.

Bilgi notunun yoruma açık olmamasına, anlaşılır, doğru ve net bir biçimde hazırlanmasına dikkat edilir. Bilgilendirme yüz yüze yapılır. Gereklî durumlarda öğretmen, öğrenci ve velilere yönelik farklı yollarla bilgilendirme yapılabilir.

3.2. İhmal Ve İstismar Durumunda Yapılacaklar

1. Cinsel istismar durumlarında çocuğun beyanı ve durumla ilgili duyumun doğruluğu sorgulanmadan, çocuk beyanı ve duyum esas kabul edilerek süreç başlatılır.
2. Çocuğun anlattıklarını abartılı tepkiler vermeden, suçlamadan/yargılamadan, konuşmaya zorlamadan ve meraklı bir tutum izlemeden dinlenir.
3. İstismar durumunda öncelik, öğrenci mahremiyetini korumaktır. Bu sebeple gizlilik ilkesi çerçevesinde hareket edilmelidir. Olayın aktarılması zorunlu olan sorumlular dışında olay hakkında bilgi paylaşımı yapılmaz.
4. Olay okul rehber öğretmenine anlatıldı ise rehber öğretmen olayı okul idaresine yazılı bildirir.
5. Başka bir öğretmene anlatıldı ise adı geçen öğretmen okul idaresi ve rehber öğretmen ile birlikte tutanak hazırlar.
6. Okul yönetimi gerek gördüğünde gizlilik ilkesi esas alınarak Okul Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibinin toplanmasını sağlar.
7. Okul yönetimi tarafından İlçe MEM'lere sözlü bilgilendirme yapılır ardından Ek1'deki bilgi aktarım formu "GİZLİDİR" ibaresi kullanarak elden İlçe MEM'e iletilir.
8. İlçe Milli Eğitim Müdürünün gerekli görmesi halinde İlçe Psikososyal Koruma, Önleme ve Müdahale Ekibi ile iletişim sağlanır.
9. Okul idaresi ile çocuğun beyanını alan kişi/kişiler öğrenci beyanını ortak bir tutanak düzenleyerek alır varsa okul polisine ya da ilgili kurumlara (kolluk kuvveti, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çağrı hattı "183", Cumhuriyet Savcılığı'na bizzat gidilerek) bildirir ve bildirim tutanak altına alınır.
10. Olay okulda gerçekleşmiş bir istismar durumu ise, istismara uğrayan çocuğun güvenliği sağlanarak, istismar ortamından ve istismarcıdan uzaklaştırılmalıdır. Çocuk, aile üyelerinden biri tarafından istismara uğramış ise aileye bilgi verilmemelidir.
11. Bildirim sonrası süreçler hakkında çocuk genel olarak bilgilendirilir.
12. Bildirim ve bilgilendirmeler aynı gün yapılmalıdır.
13. İhmal ve istismarcı aile bireylerinden biri değilse kolluk kuvvetiyle eş zamanlı olarak aile bilgilendirmesi yapılır.
14. Akran istismarında aileler yan yana getirilmemelidir.
15. Ailenin istismardan haberdar olması okul idaresinin yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz. Bildirim sürecinde ailenin onayı aranmaz.
16. Korunmaya muhtaç bir çocuğun varlığı halinde Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İlçe Müdürlüğü'ne bildirimde bulunabilirler.
17. Siber zorbalık yapılarak istismar oluştuğunda aynı basamaklar izlenir, delillerin silinmemesi için ekran görüntüsü alınmalıdır.
18. Olay rehberlik öğretmeni tarafından e-rehberlik modülüne işlenir.
19. İlçe/Okul Psikososyal Önleme, Koruma ve Krize Müdahale Ekiplerinin doldurması gereken formlar kitapçığın sonunda bulunmaktadır.

3.3. İntihar Durumunda Yapılacaklar

1. İhtiyaca göre polis, ambulans, itfaiye ve gerekli birimler aranır. Eş zamanlı olarak diğer öğrencilerin olaydan etkilenmemelerine yönelik önlemler (tanık olmamaları sağlanır) alınır.
2. Okul yönetimi, Okul Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibi'nin toplanmasını sağlar.
3. Olay sonrasında bilgi kirliliğini önlemek amacıyla öğretmenlere bilgi notu ulaştırılarak olayla ilgili net ve kısa bilginin öğrencilerle paylaşımı sağlanır.
4. Aile haberdar edilir. Aile ile yapılan görüşmeler tutanak altına alınır.
5. Okul yönetimi tarafından İlçe MEM'lere sözlü bilgilendirme yapılır, ardından Ek1'deki bilgi aktarım formu "GİZLİDİR" ibaresi kullanarak elden İlçe MEM'e iletilir.
6. İlçe Milli Eğitim Müdürü'nün gerekli görmesi halinde İlçe Psikososyal Koruma Önleme ve Müdahale Ekibi ile iletişim sağlanır.
7. Olay ders saatinde gerçekleşiyse, olayın içeriğine göre gerekli önlemler alınarak öğrencilerin olaydan etkilenmemeleri sağlanır.
8. Güvenlik açısından, olayın içeriğine göre gerekirse, öğrencilerin velilerin gözetiminde okuldan ayrılmaları sağlanır. Velisi gelemeyen öğrencilerin görevlendirilmiş öğretmenler eşliğinde güvenli bir bölgeye alınması sağlanır.
9. Okulda rutin işleyişe mümkün olduğunca çabuk dönülmesi ve normal müfredata devam edilmesi sağlanır.
10. Olay okul rehber öğretmeni tarafından e-rehberlik modülüne işlenir.

3.4. Doğal Afet / Kaza Durumunda Yapılacaklar

1. Okul Psikososyal Koruma, Önleme ve Müdahale Ekibi toplanır.
2. Okul yönetimi tarafından İlçe MEM'lere sözlü bilgilendirme yapılır ardından "GİZLİDİR" ibaresi kullanılarak bilgi yazısı elden ulaştırılır.
3. İl Milli Eğitim Müdürü'nün gerekli görmesi halinde İlçe Psikososyal Koruma, Önleme ve Müdahale Ekibi ile iletişim sağlanır.
4. Doğal afet durumunda tahliye planlarına uygun olarak okulun boşaltılmasına destek olunur.
5. Tahliye ekibi toplanma alanındaki öğrenci, öğretmen ve diğer personelin güvenliğini sağlayıcı tedbirlerin alınmasında yardımcı olur.
6. Acil müdahale durumlarında ilgili kişi ve kurumlarla (AFAD, polis, itfaiye, ambulans, hastane, veli vb.) bağlantı kurar ve işbirliği yapar.

3.5. Terör Durumunda Yapılacaklar

1. Acil müdahale için ilgili kişi ve kurumlarla (Polis, itfaiye, ambulans, hastane, veli vb.) bağlantı kurulur ve işbirliği yapılır.
2. Okul yönetimi tarafından Okul Psikososyal Koruma Önleme ve Müdahale Ekibi acil toplantıya çağırılır.
3. Okul yönetimi tarafından İlçe MEM'lere sözlü bilgilendirme yapılır ardından Ek1'deki bilgi aktarım formu "GİZLİDİR" ibaresi kullanılarak elden İlçe MEM'e iletilir.
4. İl Milli Eğitim Müdürü'nün gerekli görmesi halinde İlçe Psikososyal Koruma, Önleme ve Müdahale Ekibi ile iletişim sağlanır.
5. Bilgi kirliliğini önlemek için "ortak dil" kullanımı konusunda okul yönetimi tarafından öğretmenlere yönelik bilgilendirme yapılır. İlçe MEM'e olayla ilgili ayrıntılı bilgi verilen bir yazı hazırlanır.
7. Okul idaresi tarafından öğretmenler ve diğer personelin toparlanma süreci başlatılır ve sürdürülecek önlemler konusunda bilgilendirme yapılır. Normalleşme sürecinde okulun önemi vurgulanır.
8. Okulların rutinine devam etmesi desteklenir.

3.6. Şiddet Durumunda Yapılacaklar

1. İhtiyaca göre polis, ambulans vb. gerekli birimler aranır.
2. Öğrencilerin güvenliğini sağlayacak önlemler alınır.
3. Okul yönetimi tarafından Okul Psikososyal Koruma, Önleme ve Müdahale Ekibi acil toplantıya çağırılır.
4. Okul yönetimi tarafından İlçe MEM'lere sözlü bilgilendirme yapılır ardından Ek1'deki bilgi aktarım formu İlçe MEM'e iletilir.
5. Şiddete maruz kalan öğrencinin velisine bilgi verilir.
6. Olayla ilgili olarak velilere ve diğer öğrencilere bilgilendirme yapılır.

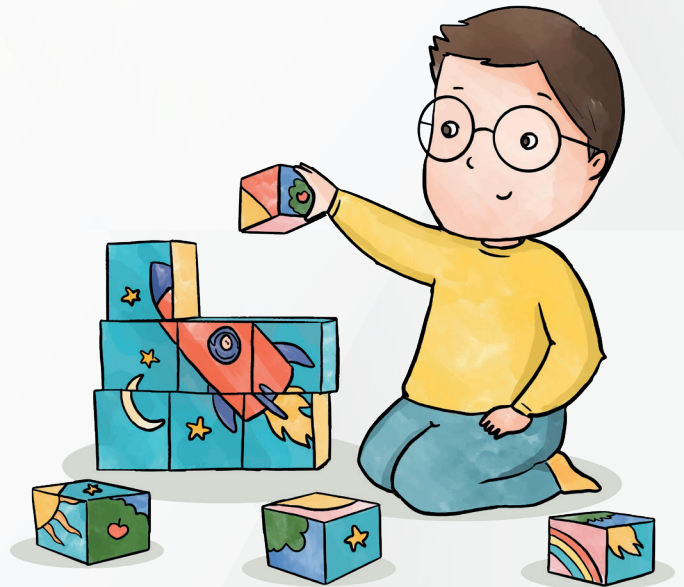
IV

BÖLÜM

4. İLÇE / OKUL PSİKOSOSYAL, KORUMA, ÖNLEME VE MÜDAHALE EKİBİNCE KRİZ SONRASI YAPILACAK ÇALIŞMALAR

4.1. Kriz Türlerine Göre Kriz Sonrasında İzlenecek Yollar

Kriz sonrası travmaya duyarlı okullar; güvenli bir öğrenme ortamı oluşturmak, desteğe ihtiyaç duyan öğrencileri belirlemek, travmanın yinelenmesini önlemek ve öğrencilerin travmanın etkileri ile başa çıkma kapasitesini güçlendirmek amacı ile izlenmesi gereken birtakım adımlar bulunmaktadır. Bu adımlar farklı kriz durumlarına göre değişiklik göstermekle beraber genel hatları ile sunulmuştur. Ayrıca MEB tarafından hazırlanmış olan Kriz sonrası güçlendirici etkinlikler tablo halinde sunulmuştur.

KRİZ SONRASI

01

**DURUM DEĞERLENDİRME TOPLANTISI YAPILIR.
OKULDA YAPILACAK ÇALIŞMALAR PLANLANIR.**

Güncel bilgiler paylaşılır (Veli, öğretmen, öğrenci ve okul personeli).

Gün içerisinde sınıf ve okul ortamında gözlem yapılarak desteğe ihtiyacı olduğu düşünülen öğrenciler belirlenerek rehberlik servisine yönlendirilir.

İhtiyaçlar ve yapılacak çalışmalar belirlenir. Bu çalışmalara ilişkin destek ihtiyacı varsa ilgili kurum ve kuruluşlarla irtibata geçilir.

Okulda yapılabilecek psikososyal müdahale çalışmaları (Psikoeğitim, Grupla Psikolojik Danışma, Bireysel Psikolojik Danışma, Bilgilendirme çalışmaları) konu ile ilgili eğitim almış kişilerce yapılmalıdır. (Öğrenci, Öğretmen, veli ve okul personeli).

İhtiyaç duyulan yönlendirmeler (rehberlik servisine, psikolojik destek amaçlı uzmana ya da hastaneye, adli makamlara ve Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne) yapılır.

02

**İZLEME VE DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI
YAPILIR**

Değerlendirme sürecinde alınan kararlar gözden geçirilir. Yönlendirme yapıldıysa takibi yapılır. Normalleşme sürecinin takibi yapılır.

03

**GERÇEKLEŞTİRİLEN ÇALIŞMALARIN TAKİBİ
YAPILIR.**

Müdahale sürecinde uygulanan programa ilişkin İzleme Formu (EK5) olayı izleyen 1., 3., 6. ayların sonunda doldurulur ve İlçe Psikososyal Koruma Önleme ve Krize Müdahale Ekibine iletilir. İzleme ve değerlendirme çalışmaları sonucunda İlçe krize müdahale ekibinden ihtiyaç varsa destek alınır.

4.2. Doğal Afet / Kaza Durumunda Yapılacaklar

1. Psikolojik İlk Yardım (PİY) süreci işletilir.
2. Bilgi kirliliğini önlemek için "ortak dil" kullanımı konusunda okul yönetimi tarafından öğretmenlere yönelik bilgilendirme yapılır.
3. Okulların işleyişine/rutinine devam etmesi desteklenir.
4. Okul idaresi, öğretmenler ve diğer personel toplanma sürecini başlatacak ve sürdürecektir. Normalleşme sürecinde okulun önemi vurgulanır.
5. Öğretmenlere, öğrenci ve velilere yönelik olayın etkileri, görülebilecek tepkiler, başa çıkma yöntemleri gibi konularla ilgili yazılı bilgilendirme yapılır.
6. Olay sonrasında olaydan psikolojik olarak etkilenen kişiler tespit edilir.
7. Okul Psikososyal Koruma, Önleme ve Müdahale Ekibince olay sonrasında psikososyal güçlendirici çalışmalardan uygun olanları plana dahil edilir.

4.3. İstismar Durumunda Yapılacaklar

1. İstismar durumlarında okulda olaydan etkilenen kişi/grup ve sınıflarla planlanan psikososyal güçlendirici etkinlikler yapılır. Diğer öğrencilerle yapılacak çalışmalar rehberlik çalışmalarının içinde planlanır.
2. Rehber öğretmen veli ve öğrenci ile ilgili yaptığı görüşmelerin formlarını hazırlar. Formlar diğer kurumlara yardımcı olmak amacıyla (T.C. kimlik numarası vb.) gerekli bilgileri içerecek şekilde dikkatli ve ayrıntılı doldurulmalıdır. Bu formlar gizli dosya halinde saklanmalıdır.
3. Olay okul rehber öğretmeni tarafından e-rehberlik modülüne işlenir

4.4. Terör Durumunda Yapılacaklar

1. Okul idaresi tarafından öğretmenler ve diğer personelin toplanma süreci başlatılır ve sürdürülecek önlemler konusunda bilgilendirme yapılır. Normalleşme sürecinde okulun önemi vurgulanır.
2. Okulların işleyişine devam etmesi desteklenir.
3. Kriz durumundan etkilenen öğrenciler belirlenir. Etkilenme düzeyi tespit edilir.
4. Etkilenen öğrencilerin öğretmenleri ve velileri ile görüşme yapılır.
5. Travma yaşadığı düşünülen öğrenciler ilgili birimlere ve uzmanlara yönlendirilir (Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Hekimi, AÇSH, RAM).
6. Etkilenen kişi/grup ve sınıflarla, planlanan psikososyal güçlendirici çalışmalardan uygun olanları yapılır.
7. Okul idaresi tarafından krizle ilgili yapılan işlemler ayrıntılarıyla tutanak altına alınarak bilgi amacıyla İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bildirilir.

4.5. Göç Durumunda Yapılacaklar

1. Göç mağduru öğrencilerine okul ve sınıf ortamına uyum çalışmaları kapsamında çalışmalar düzenlenir.
2. Göç sebepleri öğrenilerek sebeplerin öğrenciler üzerindeki etkileri en aza indirilmeye ve kontrol altında tutulmaya çalışılır.
3. Mağdur öğrencilerin velileriyle işbirliği yapılır.
4. Okul Psikososyal Koruma, Önleme ve Müdahale Ekibince kültür de göz önüne alınarak ev ziyareti çalışmaları yapılabilir.
5. Güvenlikle ilgili sıkıntılar varsa güvenlik önlemleri alınır.
6. Uyum çalışmaları kapsamında;
 - Mağdur öğrencilere yeni ortam, öğretmenleri tarafından tanıtılır.
 - Okulun, şehrin, çevrenin imkânları öğrencilere tanıtılır.
 - İhtiyaç halinde bilgi alınabilecek yerler ve kişiler tanıtılır.
 - Sınıf öğretmenleri tarafından ev sahibi öğrencilere göç ile gelen öğrenciler hakkında bilgi verilir.
 - Öğrencilerin kaynaşması için birlikte etkinlikler planlanır ve uygulanır.
 - Bu çalışmalara velinin de katılımı sağlanır.
7. Okul Psikososyal Koruma, Önleme ve Müdahale Ekibince yapılan çalışmalar raporlaştırılarak İl/ İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne gönderilir

4.6. İntihar Girişimine/Girişim Düşüncesine Müdahale Sürecinde Yapılacaklar

1. İlgili birimler ve uzmanlara yönlendirme yapılır (Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Hekimi, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İlçe Müdürlüğü, RAM). Okulda rutin işleyişe mümkün olduğunca çabuk dönülmesi ve normal müfredata devam edilmesi sağlanır.
2. Etkilenen öğrencilerin öğretmenleri ve velileri ile görüşme yapılır. Yapılan tüm görüşme ve çalışmalar tutanak altına alınır. Öğrenci tıbbi yardım (psikiyatrik vb.) alıyorsa, durumunu gösteren yazılı bir belge veya rapor istenir. (Zorunluluk değildir ancak yapılması gerekenleri planlamada yol gösterici olabilir)
3. Olay okul rehber öğretmeni tarafından e-rehberlik modülüne işlenir.

4.7. İntihar Olayı Sonrası Yapılacaklar

1. Okulda rutin işleyişe mümkün olduğunca çabuk dönülmesi ve normal müfredata devam edilmesi sağlanır.
2. Cenazeye gitmek isteyen öğrenciler ailelerinin bilgisi dâhilinde gidebilir. Ancak okul tarafından özel, teşvik edici bir düzenleme yapmaktan kaçınılır. (öğrenci servis ayarlama, organizasyon yapma vb.)
3. İntihar eden öğrencinin bilgileri sistemlerden (e-okul, whatsapp grupları vb.), sınıf defterlerinden silinir.
4. İntihar vakalarında okul tarafından resmi tören yapılması, anı defteri, anı köşesi ve yaka kartı hazırlanması önerilmez. Öğrencilerin yoğun talebi olursa, sadece intihar eden öğrencinin sınıfında bir günlüğüne öğrencinin sırası boşaltılarak çiçek konulmasına izin verilebilir. Anma amaçlı yapılan bu faaliyetlerin sınıf dışına yayılması engellenmelidir. İntihar veya ölüm olgusunu özendirecek tutum ve davranışlardan kaçınılır.
5. Anma paylaşımlarının içeriğinin Okul Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibi tarafından her gün kontrol edilmesi sağlanır ve dikkat çeken durumlar için gerekirse gözlem ve bireysel görüşmeler yapılır.
6. Etkilenen kişi/grup ve sınıflarla planlanan psikososyal güçlendirici etkinlikler yapılır. Diğer öğrencilerle yapılacak çalışmalar rehberlik çalışmalarının içinde planlanır. İhtiyacı olan öğrenciler bir üst sağlık kuruluşuna yönlendirilir.
7. Okul Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibi tarafından intihar eden bireyin ailesine başsağlığı ziyareti yapılabilir. Ziyaret 3-4 kişi ile yapılmalı ve kısa olmalıdır. Bu ekibin psikolojik destek için okulda çalışmalar yürüten bir ekip olduğu özellikle vurgulanır.
8. Olay okul rehber öğretmenleri tarafından e-rehberlik modülüne işlenir.

4.8. Ölüm/Yas Durumunda Yapılacaklar

1. Sınıf rehber öğretmenleri ve okul rehber öğretmenleri ile işbirliği yaparak öğrencinin kaybını takip eden yakın zaman dilimi içerisinde öğrenci ile vedalaşma veya duygusal dışavurumlara imkân verilir. Çocuğun sırası en fazla iki gün boş bırakılabilir. Ölenlere veda etmelerini sağlayacak etkinliklere katılmalarına fırsat verilir. Sınıfta bazı etkinlikler yapılabilir. Örneğin: ölen arkadaşlarının sıralarına çiçek koymalarına, 'taziye defteri' oluşturup duygularını yazmalarına sadece ilk gün olanak sağlanmalıdır. Bu durum ritüelleştirilmemeli ve etkinlikler çok abartılmamalıdır.
2. Okul, günlük olağan program doğrultusunda açık tutulmalıdır. Ölüm olayını takip eden ilk birkaç gün özellikle müdür ve yönetici konumundaki yetkililerin, öğrenci, öğretmen ve velilere yardım etmeye hazır olmaları gerekir. Öğrencilerin duygusal durumları göz önünde bulundurularak Okul idaresinin inisiyatifinde sınav takviminde değişiklik yapmak gibi düzenlemeler yapılabilir.

3. Öğrencinin adı mesaj sisteminden ve sınıf listelerinden çıkarılır, öğrencinin evine okuldan yanlışlıkla duyuru (veli toplantısı, disiplin cezası, ara karne, davetiye vb.) gitmemesine dikkat edilir.
4. Etkilenen kişi/grup ve sınıflarla, planlanan psikososyal güçlendirici çalışmalardan uygun olanları yapılır.
5. Tüm bilgilerin Okul idaresi tarafından gizlilik ve etik ilkeler dâhilinde saklamasına özen gösterilir. (Basın, medya vb.)
6. Olay rehber öğretmen tarafından e-rehberlik modülüne işlenir. (Detaylı bilgi için: ORGM Çocuk ve Ergenlerde Kayıp-Yas Öğretmen –Veli Bilgilendirme Rehberi)

4.8.1. Çocuk ve Ergenlerde Kayıp ve Yas Durumunda Yapılabilecek Çalışmalar

Çocuk Ve Ergenlerde Kayıp Ve Yas Durumunda Yapılacak Çalışmalar

Çocuklarla ölüm hakkında nasıl konuşulmalı?

OKUL ÖNCESİ DÖNEM	İLKOKUL DÖNEMİ	ORTAOKUL VE LİSE DÖNEMİ
- Okul öncesi dönem çocukları ölümü anlamakta zorlandıkları ve geri dönülebilir olduğunu düşünürler. Bu yaş aralığındaki çocuklara açıklamalar yaparken dolaylı ifadeler kullanmaktan kaçının. - Oyunlar ve çizim etkinlikleri gibi aktiviteler aracılığıyla ölümle ilgili duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine fırsat tanıyın.	- Çevrelerinde neler olup bittiğini anlayabilmek için ölüm ile ilgili sorular sorabilirler. Çocukların sorularına yanıt vermekte güçlük çekiyorsanız, sorularına yanıt verebilecek yetişkinlere yönlendirin. - Sekiz yaşın altındaki öğrencilerde büyüsel düşünce hakim olabilir ve ölümü önleyebileceklerini düşünebilirler. Çocukların bu tür duygu ve düşüncelerinin farkında olun. - Dokuz ile on iki yaş arasındaki öğrenciler, yas tepkilerini başkalarının yanında ifade etmekten ve göstermekten rahatsız olabilirler. Çocukları kendilerini ifade etmeleri için zorlamayın. - Sanat, müzik, dans gibi çocukların kendilerini ifade etmelerini kolaylaştırıcı etkinlikler sunun.	- Öğrencileri, akranları veya başkaları ile duygularını paylaşmak konusunda zorlamayın. - Duygusal iniş çıkışları olabileceğinin farkında olun. - Çaresizlik, üzüntü, pişmanlık, kızgınlık gibi duygularını tanımlamalarına ve ifade etmelerine yardımcı olun. - Öğrencilere kimden yardım alacaklarını seçme fırsatı tanıyın. - Sorularını dürüstçe yanıtlayın ve onlara yanlış bilgiler vermekten kaçının.

4.8.2. Öğretmenler Yas Sürecindeki Öğrencilere Nasıl Destek Olabilir?

ÖĞRETMENLER YAS SÜRECİNDEKİ ÖĞRENCİLERE NASIL DESTEK OLABİLİRLER ?

1. **Yas tepkilerini gözlemleyin ve anlayışlı olun. Kayıp sonrası öğrencilerin okul başarılarında düşüşler görülmesi oldukça normaldir. Sevdikleri birinin ölümünün ardından çocuklar akademik görevlerini yerine getirmekte güçlük çekebilir, yakın çevrelerindeki diğer kişilerin de öleceğinden korkabilirler. Bu nedenle okula gelmek konusunda istekli olmayabilirler. Öğrencilerinizin bu tür tepkilerinin farkında olmak ve onlara kayıplarıyla baş etmeleri için alan tanımak faydalı olacaktır.**
2. **İyi bir dinleyici olun. Yas sürecindeki öğrenciler için onları dinleyen, korku ve kaygılarını anlayabilen ve güvende hissettiren birinin varlığı önemlidir. Öğrencilerinizin ihtiyaç duyduklarında yanlarında olduğunuzu ve onları dinleyebileceğinizi bilmelerini sağlayın. Öğrencilerinizin bu süreçte neye ihtiyaç duyduklarını ve bu süreci kolaylaştırmak için nelerin yardımcı olacağını ifade etmelerini sağlayabilirsiniz. Bu sayede ihtiyaçlarını daha iyi anlayabilir ve onlara yardımcı olabilirsiniz.**
3. **Tetikleyicilerin farkında olun. Öğrencilerin sevdikleri kişiye ilişkin anılarını ve kişinin ölümünü hatırlatıcı olabilecek uyaranlar olabilir. Bu tetikleyiciler, ölen kişiye benzeyen birini görmek, ölen kişiyi hatırlatıcı bir ses ya da müzik duymak veya kokusunu hatırlatıcı bir koku almak olabilir. Bu uyaranların ne zaman ortaya çıkacağını kontrol etmek her zaman mümkün olmayabilir. Böyle bir durumla karşı karşıya kaldığınızda öğrencilerinizin kendilerini ifade etmeleri için fırsat tanıyın.**

4.

Rutinleri sürdürün. Gün içerisinde ne yapılacağını ve hangi aktivitelerin olduğunu bilmek yas tutan öğrencilerin günün geri kalanında kendilerinden neyin beklendiği konusunda hazırlıklı olmalarına yardımcı olur. Rutinler öğrencilerin kaygılarını azaltmalarına yardımcı olurken aynı zamanda ihtiyaç duydukları güvenlik duygusunu da sağlar.

5.

Profesyonel yardıma ihtiyaç duyan öğrencileri belirleyin. Kayıptan sonra geçen zaman içerisinde öğrencilerinizin tepkilerinde azalma olmayabilir ve bazı tepkilerse artarak devam edebilirler. Böyle bir durumda öğrencilerinizi profesyonel destek alması için okulunuzdaki psikolojik danışmana yönlendirebilirsiniz.

6.

Çocukların gizliliğine saygı duyun. Öğrencilerinizin yas deneyimlerine ilişkin sizinle paylaştıkları duygu ve düşüncelerini başkaları ile paylaşmayın. Öğrencilerinizin bu konuda profesyonel desteğe ihtiyaç duyduğunu hissederseniz okulunuzun rehberlik ve psikolojik danışma servisini konu ile ilgili bilgilendirin ve öğrencinizi destek alması için onları yönlendirin.

“YAS SÜRECİNDEKİ ÖĞRENCİLER İÇİN OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARINDAN, ÖĞRETMENLERDEN, OKUL YÖNETİCİLERİNDEN VE AKRANLARINDAN GELEN PSİKOLOJİK DESTEK, YAS SÜRECİNİ KOLAYLAŞTIRAN EN ÖNEMLİ KAYNAKTIR.”

4.8.3. Yas Sürecindeki Öğrenciye Ne Söylenmemeli?

Yas sürecindeki öğrenciye ne söylenmemeli?

1.

Zaman her şeyin ilacıdır/ Zamanla geçer. Zaman, yas sürecinde tek başına yardımcı olmaz. Kişilerin zaman içerisinde yaşlarıyla baş etmek için attıkları adımlar yas sürecinin sağlıklı bir şekilde geçmesine yardımcı olur.

2.

Güçlü ol. Yas sürecindeki kişilere sıklıkla başkaları için güçlü olmaları söylenir (örn., Annen için güçlü olmalısın. gibi). Bu tür ifadeler yas tutan kişilerin kendi yas tepkilerini bastırmalarına sebep olur. Yaşlarını sağlıklı bir şekilde yaşamalarını engeller. Bunun yerine çocuklara "Ailen ve sen bu süreçte nasılsınız? Sevdiğiniz diğer kişilere ilişkin taşıdığınız kaygılar var mı?" gibi sorular sorulabilir.

3.

Kocaman oldun artık. Yas tutan çocuklara genellikle artık büyüdüleri, aileleri için güçlü olmaları, duygularını yönetmeleri ve üzülmeleri gerektiği söylenir. Çocukları yaşadıkları derin duyguları ifade etmekten alıkoyan bu ifadeler yas süreçlerini sağlıklı bir şekilde atlattıklarını ve uyum sağlamalarını zorlaştırır. Bunun yerine çocuklara "Bunun senin için nasıl bir deneyim/süreç olduğundan biraz daha bahsedebilir misin?" şeklinde sorular sorularak yas sürecini nasıl deneyimlediklerini ifade etmeleri sağlanabilir.

4.

Zaten hastaydı/yaşlıydı. Ölünce kurtuldu. Onun için üzülmeye/sevinmelisin. Bu ifadeler sıklıkla hastalık gibi sebeplerle sevdiği birini kaybeden kişilere söylenir. İçlerinde gerçeklik payı barındırsalar da bu ifadeler yas tutan kişilerin yaşlarının sağlıklı bir şekilde yaşamalarına izin vermez.

5.

Üzülmeye, yenisini bulursun. / Üzülmeye, sana yeni bir kedi/köpek alırsın. Romantik bir ilişkinin sona ermesi veya evcil hayvanın kaybının ardından, kaybedilen kişi veya hayvanın yerine yenisinin konabileceği de sıklıkla ifade edilir.

6.

Başka şeyler ile ilgilen, düşünmemeye çalış. Yas sürecindeki bireyler, çevrelerindeki diğer kişilerin "Başka şeyler ile ilgilenirsen, kaybına ilişkin düşünmeye fırsatın kalmaz." şeklindeki cümlelerini sıklıkla duyarlar. Yas sürecindeki kişileri sürekli meşgul etmeye çalışmak, kişilerin yaşlarını ertelemelerine sebep olur ve bitirilmemiş işleri üzerinde çalışmalarını engeller. Yas sürecindeki kişilerin sahip oldukları duygularını, anılarını veya isteklerini ne olursa olsun deneyimlemelerine ve ifade etmelerine izin verilmesi önemlidir.

7.

Hayatındaki iyi şeylere odaklan. Çocuklara kendilerini daha iyi hissettirmeyi hedefleyen bu ifadeler, aslında onların yaşlarını bastırmalarına sebep olur. Yaşlarını anlamalarına ve anlamlandırmalarına yardımcı olmak için duygularını ifade etmeleri ve deneyimlemelerine fırsat tanınmalıdır.

8.

Nasıl hissettiğini biliyorum. Aynı kaybı yaşamış olsanız dahi, çocukların o esnada ne hissettiklerini tam olarak anlamamız mümkün değildir. Bireylerin yası birbiri ile ortak tepkiler barındırsa da aslında parmak izi kadar farklıdır. Bunun yerine çocuklara, kendi yas deneyimlerini sizinle paylaşmaları için sorular sorabilirsiniz (örn. Bunun senin için nasıl bir süreç olduğundan bahsedebilir misin? Sevdiğiniz kişinin ölümünden beri ne tür şeyler düşünüyorsunuz?).

9.

Kendini çok kötü/kazgın hissediyor olmalısın. Kayıp sonrasında kişilerin birtakım yas tepkileri göstermesi doğaldır. Ancak kaybın ardından kişilerin ne hissettiklerini bilmek tam olarak mümkün değildir. Bu tür cümleler çocukların kendilerini belli bir şekilde hissetmeleri gerektiğini ima eder. Kayıp yaşayan kişiler genellikle aynı anda birden fazla duyguyu hissederler. İfade edildiği şekilde hissetmeyen çocuklar, suçluluk duyabilir ve yanlış bir şey yapıyorlarmış hissine kapılabilirler. Bunun yerine çocuklara neler hissettiklerini sorabilirsiniz. (örn. Çoğu kişi sevdiği birinin ölümünün ardından bazı güçlü duygular hisseder. Sevdiğiniz birini kaybetmek sende neler uyandırdı/hissettirdi?)

10.

Senin yaşadığın ben de birini/evcil hayvanımı kaybetmişim. Bu tür cümlelerin yanında "ben de/ bir başka öğrencim de geçen hafta kardeşini kaybetmişti" gibi kayıp deneyimlerini birbiriyle kıyaslayan bu ifadeler sayesinde odak daha fazla acı çeken birilerinin varlığına çekilir. Bu nedenle çocukları kendi kaybının o kadar da anlamlı olmadığını hissettirebiliriz. Ayrıca kayıpları birbiriyle kıyaslamak mümkün değildir. Mümkün olduğunca, çocukların kendine özgü yas deneyimine ve destek ihtiyacına odaklanmak gerekir. Bunun yerine, "Sevdiğim birini kaybettiğimde neler hissettiğimi hatırlıyorum ancak senin şu an gerçekten neler hissettiğini bilmiyorum. Bana kendini neler hissettiğinden bahsedebilir misin?" şeklinde bir soru sorulabilir.

4.8.4. Yardımcı Olmayan Diğer İfadeler

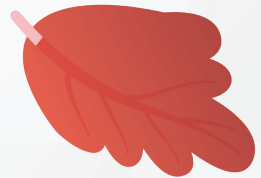

V

• BÖLÜM

5. KRİZ SONRASI GÜÇLENDİRİCİ (OKUL ÖNCESİ-İLKOKUL- ORTAOKUL-LİSE) ETKİNLİKLER

Aşağıdaki tabloda belirtilen etkinliklerden kriz sonrasında okul rehber öğretmeni öğrencisinin/ öğrencilerinin ihtiyacına göre seçip uygulama yapabilir.

	ETKİNLİĞİN ADI	HEDEF KİTLESİ	UYGULAYICI	SAYFA NUMARALARI
DOĞAL AFET	ARI YUVASI	OKUL ÖNCESİ-İLKOKUL	REHBER ÖĞRETMEN (PSİKOLOJİK DANIŞMAN)	149-164
	GÜVENLİ VADI			
	PAMUK ADAM			
	ARI BALA			
	SİHİRLİ HALI			
	SU	ORTAOKUL-LİSE	REHBER ÖĞRETMEN (PSİKOLOJİK DANIŞMAN)	165-192
	YARA BANDI			
	YALNIZ DEĞİLİM			
	GÜVENLİ VADI			
	BANYAN AĞACI			
	YEŞEREN AĞAÇ			
ÖLÜM-YAS	DEVE KUŞU YAVRULARINDAN HABER VAR	OKUL ÖNCESİ-İLKOKUL	REHBER ÖĞRETMEN (PSİKOLOJİK DANIŞMAN)	111-130
	KÜÇÜK KURBAĞA			
	MİNİK SİNCAP			
	ARKADAŞIM İÇİN İKİ DİLEK			
	ANNE KAZ			
	TAZİYE DEFTERİ	ORTAOKUL-LİSE	REHBER ÖĞRETMEN (PSİKOLOJİK DANIŞMAN)	131-155
	BENİM ADIMLARIM			
	DÖRT YAPRAKLI YONCA			
	TAZİYE DEFTERİ			
	GÜVENLİ LİMANLARIM			
GÖÇ	İYİ DİLEKLER	OKUL ÖNCESİ-İLKOKUL	REHBER ÖĞRETMEN (PSİKOLOJİK DANIŞMAN)	123-140
	ARKADAŞIM İÇİN İKİ DİLEK			
	ÜÇGEN DENGİ			
	HABER BÜLTENİ			
	PAÇALI SİNCAP	ORTAOKUL-LİSE	REHBER ÖĞRETMEN (PSİKOLOJİK DANIŞMAN)	141-160
	FARKLILIKLAR BURADA			
	ANLIYORUM, ANLAŞILIYORUM			
	KUM/TUZ KAVANOZU			
	ÖNYARGI KURBANI			
	GÖÇ MİKROFONU			
TERÖR	DUYGULARIN VARLIĞI	OKUL ÖNCESİ-İLKOKUL	REHBER ÖĞRETMEN (PSİKOLOJİK DANIŞMAN)	101-110
	EVĐEN UZAKTA GELECEĐE MEKTUP			
	MİNİK KÖSTEBEK			
	RENKLENDİR HAYATI			
	SİHİRLİ HALI	ORTAOKUL-LİSE	REHBER ÖĞRETMEN (PSİKOLOJİK DANIŞMAN)	111-128
	TAZİYE DEFTERİ			
	KOKU HAFİZASI			
	BALON			
	"BİR'LİKĐTEN DEĞİL "BİR'LİKĐTEN"			
	KUVVET DOĐAR			
İNTİHAR	BİR GÜNÜM	OKUL ÖNCESİ-İLKOKUL	REHBER ÖĞRETMEN (PSİKOLOJİK DANIŞMAN)	133-140
	TRİBÜN			
CİNSEL İSTİSMAR (BİREYSEL ETKİNLİKLER)	FARKINDALIK ÇEMBERİ	ORTAOKUL-LİSE	REHBER ÖĞRETMEN (PSİKOLOJİK DANIŞMAN)	141-154
	GÜVENLİ VADI			
	DEĞERLİ ÜÇGEN			
	MASA			

EK 1

PSİKOSOSYAL KORUMA, ÖNLEME VE KRİZE MÜDAHALE
HİZMETLERİ GÖZLEM FORMU

Okul				
Tarih				
Yönetici Sayısı				
Öğretmen Sayısı				
Öğrenci Sayısı				
Çalışma Yapılması Planlanan Kişi Sayısı	Öğrenci	Öğretmen	Veli	Diğer
Eğitim Öğretim Başlama-Bitiş Saatleri				
Toplantı Salonu	() Evet () Hayır	Kapasite		
Bireysel Görüşmeye Uygun, Kullanılabilecek Oda Sayısı				
Grupla Görüşmeye Uygun, Kullanılabilecek Oda Sayısı				

TRAVMA/ KRİZ DURUMU

() Kaza	() İntihar
() Şiddet	() İstismar
() İhmal	() Doğal Afet
() Ölüm	() Göç
() Terör	() Diğer.....

TRAVMA KRİZ DURUMU (ayrıntıları ile açıklanacaktır)

--

TRAVMA/ KRİZ DURUMU MEYDANA GELDİĞİ ANDAN İTİBAREN YAPILAN ÇALIŞMALAR

TRAVMA/ KRİZ DURUMUNDAN ETKİLENEN KİŞİLERİN BİLGİLERİ

Bireysel olarak çalışılması gereken kişiler öncelik sırasına göre yazılacaktır. Gerekğinde bu bireyler grup çalışmasına dahil edilebilir.

[illegible]

TRAVMA/ KRİZ DURUMUNDAN ETKİLENEN GRUPLARIN BİLGİLERİ

(Etkilenme durumuna göre öncelikli olarak çalışılması gereken grup sırasına göre doldurulmalıdır)

SIRA	ÇALIŞMA GRUBU (öğretmen, öğrenci, veli, diğer)	ETKİLENME DURUMU	KİŞİ SAYISI

BİLGİ ALINAN KİŞİLERİN İLETİŞİM BİLGİLERİ

Sıra	Adı Soyadı	Görevi	Cep Tel	Elektronik Posta

**OKUL PSİKOSOSYAL KORUMA, ÖNLEME VE KRİZE MÜDAHALE
EKİBİNİN YAPTIĞI ÇALIŞMALAR**

ÖNCELİKLİ YAPILMASI GEREKEN ÇALIŞMALAR

PSİKOSOSYAL KORUMA, ÖNLEME VE KRİZE MÜDAHALE EKİBİ

[illegible]

EK 2

**PSİKOSOSYAL KORUMA, ÖNLEME VE KRİZE MÜDAHALE HİZMETLERİ
DESTEK TALEP FORMU**

(Krizе müdahaleyi yapan psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale ekibi tarafından desteğe ihtiyaç duyulduğunda doldurularak il/ilçe psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale ekibine iletilecektir.)

Okul/İlçe Adı				
Adres/ Telefon				
Öğrenci Sayısı				
Şube Sayısı				
Öğretmen Sayısı				
Okul Müdürünün Adı-Soyadı/ Cep Telefonu				
Rehberlik Öğretmenin Adı-Soyadı/ Cep Telefonu				
Travmaya/Krizе Yol Açan Olayla İlgili Bilgi (Yeri, Saati, Tarihi, Nasıl Geliştiği)				
Okul/ilçe ekibinin destek isteme nedeni (Okul/ilçe ekibinin olaydan etkilenmiş olması, personel kapasitesinin Yetersiz olması vb.)				
Risk altında olduğu düşünülen Kişi Sayısı	Öğrenci	Öğretmen	Veli	Diğer
Okul/İlçe Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibi Tarafından Yapılan Çalışmalar	() İlk yardım müdahalesinin yapılması () Güvenlik önlemlerinin alınması () Sağlık ve güvenlik ekipleriyle iletişime geçilmesi () İl/İlçe MEM' e bilgi verilmesi () Görev dağılımının yapılması () Öğretmenlerin bilgilendirilmesi () Öğrencilerin bilgilendirilmesi () Velilerin bilgilendirilmesi () Yardımcı personelin bilgilendirilmesi () Psikososyal destek programının uygulanması () Öğrenci oturumu () Öğretmen oturumu () Veli oturumu () Bireysel çalışmaların yapılması () Grup çalışmalarının yapılması () Diğer			

İşbirliği Yapılan Kurumlar	
İl/İlçe Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibinden Yapılması Talep Edilen Çalışmalar	Psikososyal destek programlarından () Öğrenci oturumu () Öğretmen oturumu () Veli oturumu () Bireysel çalışmalar () Grup çalışmaları () Öğrenci bilgilendirme/eğitim çalışmalar () Öğretmen bilgilendirme/eğitim çalışmalar () Veli bilgilendirme/eğitim çalışmalar () Yardımcı personel bilgilendirme/eğitim çalışmaları () Diğer

...../...../.....

OKUL/KURUM MÜDÜRÜ

EK 3

**PSİKOSOSYAL KORUMA, ÖNLEME VE KRİZE MÜDAHALE HİZMETLERİ
ÇALIŞMA RAPORU**

(İl/İlçe/Okul Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibi tarafından müdahale süresine göre günlük, haftalık, aylık periyotlarda doldurulacaktır.)

Okulun Adı		
Olay		
Çalışma Yapılan Tarihler		
Çalışmayı Yapan Ekip Üyeleri		
Yapılan Çalışmalar (Psikososyal Destek Programı)	Uygulanan Etkinlik/ Oturum	Uygulanan Kişi/Grup
Yapılan Diğer Çalışmalar		
Yapılan Çalışmaya Katılan Kişi Sayısı	() Öğrenci () Öğretmen () Veli () Yardımcı Personeli () Diğer...	
Görüş ve Öneriler		
İzleme İçin Planlanan Çalışmalar		

..... / /

İmza

İmza

İmza

İmza

İmza

(Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibi tarafından imzalanacak)

EK 4

**PSİKOSOSYAL KORUMA, ÖNLEME VE KRİZE MÜDAHALE HİZMETLERİ
İZLEME FORMU**

(Okul/İlçe/ İl Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibi tarafından doldurularak bir örneği İl/İlçe Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibi' ne iletilecektir.)

Okulun/İlçenin Adı	
Olayın Gerçekleştiği Tarih	
Olayın özeti	
Müdahale Çalışmalarının Tamamlandığı Tarih	
İzleme sürecinde yapılan çalışmalar	
Alınan tedbirlerin sonucuna ilişkin bilgiler (Devamsızlık, okula uyum, akademik başarı, sosyal uyum, sosyal destek kaynakları vb. durumlar açıklanacaktır.)	
Psikososyal destek hizmetleri kapsamında işbirliği yapılan kurum ve kuruluşlar ile kurum ve kuruluşların görüş/önerileri	

...../...../.....

İmza

İmza

İmza

İmza

İmza

(Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Ekibi tarafından imzalanacak

EK 5

T.C
ETİMESGUT KAYMAKAMLIĞI
.....**OKULU MÜDÜRLÜĞÜ**
OKUL PSİKOSOSYAL KORUMA ÖNLEME ve KRİZE MÜDAHALE EKİBİ
BİLGİ NOTU

(Okul Psikososyal Koruma Önleme Ve Krize Müdahale Ekibi tarafından hazırlanarak, yaşanan olaya ilişkin İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünü olay hakkında bilgilendirmek amacıyla kullanılacaktır. Yapılacak açıklamalarda, bu durumdan etkilenen kişi ya da kişilerin adı, soyadı, yaşı, sınıfı, cinsiyeti vb. ile ilgili bilgiler kesinlikle verilmeyecektir.)

..... tarihinde, saat’da,(yer)’de
.....
.....
.....(olay) meydana gelmiştir.

Olayla ilgili;

1. Okulda Alınan Önlemler:
2. İşbirliği Yapılan Kurumlar:

...../...../.....

Müdür
(imza)

KRİZE MÜDAHALE KONTROL LİSTESİ

TARİH: _____

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

☐	KRİZ EĞİTİMİ YAPILDI
☐	OKUL KRİZE MÜDAHALE EKİBİ KURULDU
☐	OKUL MÜDÜRÜ BAŞKANLIĞINDA KRİZE MÜDAHALE EKİBİ İLK TOPLANTISINI YAPTI.
☐	KRİZ EKİP ÜYELERİNİN GÖREV DAĞILIMININ YAPILDI
☐	KRİZE MÜDAHALE EKİBİ ÜYELERİNE YAZILI BİLGİLENDİRME YAPILDI
☐	OKUL RİSK HARİTASI BELİRLENDİ
☐	ACİL DURUMLARDA ARANACAK TELEFON NUMARALARI YETERLİ BÜYÜKLÜKTE, GÖRÜLEBİLECEK YERLERE, YETERLİ SAYIDA ASILDI.
☐	KRİZ DOSYASI OLUŞTURULDU.

OLAY ANI

☐	KRİZE MÜDAHALE EKİBİ TOPLANDI
☐	İLGİLİ KURUMLARA (SAĞLIK, İTFAİYE, EMNİYET) HABER VERİLDİ.
☐	FİZİKSEL ÖNLEMLER ALINDI.
☐	GEREKLİ DURUMLARDA İLYARDIM UYGULAMASI YAPILDI.
☐	KRİZ DURUMU İLE İLGİLİ BİLGİ AKTARIM FORMU HAZIRLANDI.
☐	OKUL MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE VE REHBERLİK ARAŞTIRMA MERKEZİNE HABER VERİLDİ.
☐	YAPILAN ÇALIŞMALAR DEĞERLENDİRİLDİ. GEREKLİ DURUMLARDA YENİDEN PLANLAMA YAPILDI.

OLAY SONRASI

☐	DURUM DEĞERLENDİRME TOPLANTISI YAPILDI.
☐	İZLEME VE DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI YAPILDI.
☐	GERÇEKLEŞTİRİLEN ÇALIŞMALARIN TAKİBİ YAPILDI.

..... öğretmeni

..... öğretmeni

..... öğretmeni

..... öğretmeni

Okul Müdürü

EK 7

**2023-2024.....PSİKOSOSYAL ÖNLEME VE KRİZE MÜDAHALE
ÇALIŞMALARI****ÖZEL VE RİSKLİ DURUMU OLAN ÖĞRENCİLER LİSTESİ**

Sıra No	Öğrenci Adı-Soyadı	Sınıfı ve Öğretmeni	Özel ve Risk Durumu	Veli Adı-Soyadı	Veli Telefonu
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					

ÖRNEK ÖĞRENCİ-VELİ BİLGİ NOTU

Örnek Öğrenci/ Veli

Sevgili Öğrenciler/ Veliler

Bugün saatte okulda bir olay gerçekleşmiştir. Olayla ilgili gerekli Önlemler alınmıştır. Olaydan etkilenen öğrenciler sağlık kuruluşuna yönlendirilmiştir. Olayla ilgili yeni bilgiler okul idaresi tarafından sizlere aktarılacaktır.

EK 9

.....OKULU PSİKOSOSYAL KORUMA ÖNLEME VE KRİZE MÜDAHALE HİZMETLERİ ÖRNEK EYLEM PLANI

NO	ETKİNLİĞİN TÜRÜ	ETKİNLİĞİN KONUSU	ETKİNLİĞİN AMACI	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM- KİŞİLER	SORUMLU KİŞİ-KURUM	ÇALIŞMA TARİHİ	AÇIKLAMALAR
1	Psikososyal Koruma Önleme ve Müdahale Hizmetleri Okul Ekibinin oluşturulması.	Ekip oluşturulması	Psikososyal çalışmaların planlanması ve yürütülmesi.	Okul idaresi Rehberlik servisi	Okul Müdürlüğü	EKİM AYI	Psikososyal Koruma Önleme ve Krize Müdahale Ekip üyeleri ☐ Okul Müdürü ☐ Müdür Yardımcısı ☐ Psikolojik Danışman / Rehber Öğretmen ☐ Öğretmen Temsilcisi
2	Okul Psikososyal Koruma Önleme ve Müdahale Hizmetleri toplantısı	Eğitim öğretim yılı süresince yürütülecek çalışmaların planlanması	Eğitim öğretim yılı süresince çalışmalarda yapılacak işler ve görev paylaşımı	Okul Psikososyal Koruma Önleme ve Krize Müdahale Ekibi üyeleri	Okul Müdürlüğü	EKİM AYI	Sene başı, ikinci dönem başı ve yılsonunda olmak üzere en az 3 kez toplanılmalıdır. İhtiyaç duyulduğunda ek toplantılar yapılabilir.
3	Okul eylem planının Hazırlanması	Planın ilgili birime ulaştırılması	İşbirliği	Okul idaresi	Okul Müdürlüğü	EKİM AYI	Okul kendi ihtiyaçları doğrultusunda eylem planını hazırlar.

4	Okuldaki risk faktörlerinin ve risk altındaki öğrencilerin belirlenmesi	Risklerin belirlenerek önlem alınması	Okul İdaresi Rehberlik servisi RAM Emniyet Çocuk Şube Sosyal Hizmetler İlçe sağlık Müdürlüğü	Okul Müdürlüğü Rehberlik servisi Tüm Öğretmenler	EYLÜL-HAZİRAN	Okul risk haritası, görüşmeler, incelemeler vb. yöntemler kullanılır.
5	Okul ortamında öğrencilerin travmatik yaşantılara maruz kalmamaları için her türlü tedbirin alınması.	Psikososyal sorunlar ve fiziksel ortamdan kaynaklanabilecek yaşantılara karşı önlemler alınması	Okul idaresi Rehberlik servisi İlçe MEM RAM Emniyet Müdürlüğü Sosyal Hizmetler Üniversiteler	Okul Müdürlüğü Rehberlik servisi Tüm Öğretmenler	EYLÜL-HAZİRAN	-İhmal, istismar konularında bilgilendirme çalışmaları yapılması. - Eğitim almış psikolojik danışmanların bağımlılık ile ilgili eğitim çalışmaları yapılması -Öğrencilerin sosyal ve duygusal becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklerin yürütülmesi -Risk etmenleri, dış tehditler ve korunma yolları hakkında bilgilendirme çalışmalarının yapılması. -Çocuk hakları konusunda öğrenci ve velilerin bilgilendirilmesi. -Okulun fiziki ortamından kaynaklanabilecek risklerin önlenmesi

6	Kriz yaşantılarına müdahale çalışmaları	Müdahale hizmetleri	Krizde uygun müdahale çalışmalarının gerçekleştirilmesi, gerek duyulduğunda ilçe kriz ekibinden destek alınması	Okul idaresi Rehberlik servisi İlçe MEM RAM İlçe Sağlık Müdürlüğü Emniyet Müdürlüğü	Okul Müdürlüğü Rehberlik servisi Okul Kriz Ekibi	EYLÜL-HAZİRAN	Gerek duyulduğunda kriz durumlarının "gizlilik ilkesi" dikkate alınarak ilçe Psikososyal Koruma Önleme ve Müdahale Ekibine bildirilmesi.
7	Psikososyal önleyici ve güçlendirici öğrenci etkinliklerin uygulanması	Rehber Öğretmen ve Sınıf Öğretmeni/ Sınıf Rehber Öğretmeni tarafından yapılacak	İhtiyaç görülen riskli gruplar için önlem alınması.	MEB RAM	Okul Müdürlüğü Rehberlik servisi İlgili Öğretmenler	ŞUBAT-HAZİRAN	ORGEM – Psikososyal Etkinlikler
8	Psikososyal müdahale hizmetlerinin değerlendirilmesi için toplantı yapılması.	Toplantı kararlarının alınması	Gelecek yılın çalışmaları için önerilerin tartışılması	Okul Psikososyal Koruma Önleme ve Müdahale Ekibi üyeleri	Okul Müdürlüğü	HAZİRAN AYI İLK HAFTASI	Toplantı tutanağının okul müdürlüğüne teslim edilmesi.

PSİKOSOSYAL KORUMA ÖNLEME VE KRİZE MÜDAHALE EKİBİ

Sıra No	<u>Adı Soyadı:</u>	<u>Görevi:</u>	<u>İmza:</u>
1		Okul Müdürü	
2		Müdür Yardımcısı	
3		Okul Psikolojik Danışmanı Rehber Öğretmeni	
4		Okul Psikolojik Danışmanı Rehber Öğretmeni	
5		 Sınıf Rehber Öğretmen Tem.	
6		Sınıf Rehber Öğretmen Tem.	
7		Sınıf Rehber Öğretmen Tem.	
8		 Sınıf Rehber Öğretmen Tem.	

Psikososyal Koruma önleme ve krize müdahale hizmetleri yönergesi, MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2019.

Sayıl, I. Berksun, O., Palabıyıkoglu, R., Devrimci Özgüven, H., Soykan, Ç., & Haran, S. (2000). Kriz ve Krize Müdahale.(1.Baskı). Ankara Üniversitesi Psikiyatrik Kriz Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları.

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Çocuk ve ergenlerde kayıp- yas. Öğretmenler için bilgilendirme rehberi.

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Çocuk ve ergenlerde kayıp- yas. Aileler için bilgilendirme rehberi.

Çocuk Koruma Kanunu (2005), T.C. Resmi Gazete, 3 Temmuz 2005.

Türk Ceza Kanunu (2004), T.C. Resmi Gazete, 26 Eylül 2004

Milli Eğitim Bakanlığı (2018). Psikososyal Güçlendirici Destek Programı Göç Travması. Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı (2018). Psikososyal Güçlendirici Destek Programı İntihar Travması. Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı (2018). Psikososyal Güçlendirici Destek Programı Cinsel İstismar Travması. Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı (2018). Psikososyal Güçlendirici Destek Programı Terör Travması. Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı (2018). Psikososyal Güçlendirici Destek Programı Ölüm-Yas Travması. Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı (2018). Psikososyal Güçlendirici Destek Programı . Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı. Okul Temelli Psikoloji İlk Yardım Öğretmen Uygulama Kitabı. Ankara;2023.

- EK.1 PSİKOSOSYAL KORUMA, ÖNLEME VE KRİZE MÜDAHALE HİZMETLERİ GÖZLEM FORMU
- EK.2 PSİKOSOSYAL KORUMA, ÖNLEME VE KRİZE MÜDAHALE HİZMETLERİ DESTEK TALEP FORMU
- EK.3 PSİKOSOSYAL KORUMA, ÖNLEME VE KRİZE MÜDAHALE HİZMETLERİ ÇALIŞMA RAPORU
- EK.4 PSİKOSOSYAL KORUMA, ÖNLEME VE KRİZE MÜDAHALE HİZMETLERİ İZLEME FORMU
- EK.5 İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE VERİLECEK BİLGİ NOTU
- EK.6 KRİZE MÜDAHALE KONTROL LİSTESİ
- EK.7 ÖZEL VE RİSKLİ DURUMU OLAN ÖĞRENCİLER LİSTESİ
- EK.8 ÖRNEK ÖĞRENCİ-VELİ BİLGİ NOTU
- EK.9OKULU PSİKOSOSYAL KORUMA ÖNLEME VE KRİZE MÜDAHALE HİZMETLERİ ÖRNEK EYLEM PLANI

NOTLAR

NOTLAR

**ETİMESGUT İLÇE MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ**

**ETİMESGUT İLÇE MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ**

www.etiram.meb.k12.tr